

PLASTYKA

Program nauczania (klasy 4–7)

Autor:
Anita Przybyszewska-Pietrasiak

Gdynia 2017

SPIS TREŚCI

1. Założenia programu nauczania.....	3
2. Podstawa programowa przedmiotu plastyka.....	6
3. Program nauczania plastyki w klasach 4–7 szkoły podstawowej	10
4. Metody i strategie osiągania celów kształcenia	17
5. Kryteria oceniania i sprawdzania osiągnięć uczniów.....	20
6. Wspieranie uczniów uzdolnionych plastycznie	22
7. Praca z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych	23

1. Założenia programu nauczania

Program nauczania plastyki dla II etapu edukacyjnego został przygotowany na podstawie celów kształcenia i treści nauczania określonych w Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (DzU z dnia 24 lutego 2017 r., poz. 356).

Program jest skorelowany z podręcznikami do plastyki dla klas 4, 5, 6 i 7 szkoły podstawowej Wydawnictwa Pedagogicznego OPERON.

Założeniem programu jest ścisła integracja wiedzy z zakresu sztuk plastycznych z twórczą ekspresją ucznia. Łączy on w zrównoważony sposób naukę z działaniem twórczym i rozwija kreatywność. Zgodnie z założeniami zapisanymi w podstawie programowej, zagadnienia teoretyczne stanowią podstawę do działań twórczych uczniów.

Każdemu nowemu zagadnieniu poświęcona jest lekcja zaczynająca się wprowadzeniem, zawsze ilustrowanym pokazem dzieł sztuki. Podręczniki do poszczególnych klas są niezwykle bogato ilustrowane reprodukcjami dzieł sztuki oraz fotografiami wizualizującymi omawiane zagadnienia. Podczas kolejnych kilku lekcji uczniowie realizują ćwiczenia i działania plastyczne związane z poznawaniem właśnie zagadnieniem. Są one praktyczną formą utrwalenia pozyskiwanej wiedzy i kształtują konkretne umiejętności. Proponowane techniki i narzędzia plastyczne dają uczniom możliwość podejmowania różnorodnych działań, dostosowanych do rozmaitych warunków.

Zgodnie ze wskazaniem podstawy programowej, w klasach młodszych, czyli czwartej i piątej, program wprowadza poszczególne elementy języka sztuki, takie jak: linia, barwa, walor, faktura, kompozycja, kontrast, bryła, światłocien (I cel kształcenia określony w podstawie programowej).

Zawsze wprowadzane są one w powiązaniu z omówieniem dzieł sztuki oraz w porównaniu z naturą i elementami z otoczenia ucznia. Następnie pozyskane informacje stają się twórczą inspiracją dla jego działań plastycznych. Język sztuki jest więc wprowadzany stopniowo i utrwalany poprzez realizację ćwiczeń plastycznych (II cel kształcenia określony w podstawie programowej).

Zaproponowano wykonanie ćwiczeń za pomocą tradycyjnych technik plastycznych, a także narzędzi komputerowych programów graficznych znanych uczniom z lekcji informatyki czy za pomocą aparatu fotograficznego. Nauczyciel plastyki na II etapie edukacji powinien stymulować proces tworzenia poprzez ukazywanie znaczenia formy (linia, barwa, kompozycja, faktura, walor, kontrast, bryła, światłocien) w pracy plastycznej.

Zarówno zagadnienia związane z perspektywą, jak i różne dziedziny sztuk plastycznych uczniowie poznają w klasie szóstej. Zgodnie zaleceniami podstawy programowej, są one przedstawione problemowo. Uczniowie mają sposobność zapoznania się z dyscyplinami sztuki, których rozwój na przestrzeni dziejów przedstawiono w formie graficznej. Wówczas wprowadzone zostają, na bazie wiadomości na temat języka sztuki, elementy analizy dzieła

architektonicznego, rzeźbiarskiego i malarskiego oraz rysunku. Przykłady dzieł sztuki z poszczególnych dyscyplin i epok, wraz z elementami ich opisu, stanowią wprowadzenie do wiadomości z zakresu narodowego i ogólnoludzkiego dziedzictwa kulturowego (III cel kształcenia określony w podstawie programowej).

W ostatnim roku nauki plastyki w szkole podstawowej, czyli w klasie siódmej, uczniowie poznają współczesne oblicza sztuki i są wprowadzani w świat mediów w sztuce. Realizują również projekty zespołowe dające możliwości działań interdyscyplinarnych.

Umiejętności pracy zespołowej rozwijają poprzez działania podejmowane w grupach, np. wspólne organizowanie wystaw prac plastycznych oraz projektów i imprez artystycznych. Dzięki temu kształtowane są istotne umiejętności komunikacji i współpracy.

Niektóre z zaproponowanych zadań można realizować we współpracy z nauczycielami innych przedmiotów, co pozwala uczniom na uzyskanie świadomości integralności zdobywanych wiadomości i umiejętności. Wskazane jest, aby działania polegające na plastycznej wizualizacji tekstów literackich i muzycznych oraz zagadnień historycznych czy projekty i przedstawienia teatralne przeprowadzać wspólnie z nauczycielami muzyki, języka polskiego oraz historii. Ćwiczenia dotyczące przedstawiania przestrzeni na płaszczyźnie i konstruowania można realizować z nauczycielami matematyki i techniki. Wiele ćwiczeń uczniowie mogą wykonywać za pomocą komputerowych programów graficznych, więc wskazana jest współpraca z nauczycielem informatyki.

Niniejszy program zawiera zagadnienia dotyczące wykorzystywania mediów w edukacji plastycznej. Wszystkie programy komputerowe proponowane do realizacji zadań przewidzianych w podręczniku i programie można nieodpłatnie i legalnie pobrać z internetu. Są one powszechnie dostępne i znane uczniom z lekcji informatyki. Uczniowie mają spory zasób umiejętności związany ze stosowaniem technik komputerowych, fotografii, filmu. Zadaniem nauczyciela jest więc inspirowanie ich do twórczego wykorzystania możliwości różnych mediów. Wszystkim zagadnieniom poświęcono określoną liczbę jednostek lekcyjnych i ćwiczeń utrwalających. Poszczególne zadania zostały przygotowane w ten sposób, aby można je było realizować z użyciem rozmaitych narzędzi. Daje to nauczycielowi możliwość dopasowania poszczególnych lekcji do różnych potrzeb uczniów, w tym także uczniów zdolnych, a zwłaszcza do wyposażenia pracowni szkolnych oraz materiałów i narzędzi, którymi dysponuje szkoła i uczniowie.

Podczas omawiania dzieł sztuki i prac plastycznych wykonanych przez uczniów należy posługiwać się pojęciami plastycznymi. Przekaz słowny koniecznie musi być ilustrowany pokazem reprodukcji. Język przekazu powinien być obrazowy i nieskomplikowany na tyle, aby umożliwiał wszystkim dzieciom aktywny udział w lekcjach (dyskusję i omawianie dzieł).

Ważne jest rozwijanie umiejętności wypowiedziania się uczniów na temat oglądanych dzieł sztuki, w tym prac plastycznych, także własnych. Uważna obserwacja natury i otoczenia jest źródłem wiedzy i pozwala na rozwijanie wielu umiejętności, w tym plastycznych.

Istotnym elementem współczesnej edukacji wizualnej jest wskazywanie uczniom mediów masowych, w tym internetu, jako narzędzi edukacji artystycznej oraz popularyzacji sztuki oraz rozwijanie ich kompetencji związanych z nowymi technologiami. Przy korzystaniu z zasobów internetowych należy uczniom uświadamiać konieczność przestrzegania prawa związanego z ochroną własności intelektualnych.

Niezwykle istotne jest kształtowanie świadomych odbiorców kultury poprzez szeroko rozumiane uczestnictwo w życiu kulturalnym (zwiedzanie muzeów i wystaw, oglądanie dzieł architektonicznych i rzeźbiarskich oraz sztuki krajobrazu). Mamy nadzieję, że inspiracje te znajdziecie Państwo w naszym podręczniku i jego obudowie metodycznej.

Wydawnictwo Pedagogiczne OPERON i Autorka

2. Podstawa programowa przedmiotu plastyka

Podstawa programowa jest obowiązującym w szkole aktem prawnym, który określa cele i treści kształcenia, wskazując nauczanie jako jeden z elementów sprzyjających wszechstronnemu rozwojowi ucznia. Precyzuje, jakie wiadomości i umiejętności powinien opanować uczeń w trakcie kształcenia oraz jakie postawy szkoła powinna kształtować.

Nauczyciel plastyki w szkole podstawowej podczas czterech lat edukacji plastycznej powinien zrealizować założenia podstawy programowej przedmiotu plastyka dla II etapu edukacyjnego. Na realizację podstawy programowej przeznaczono po 1 godzinie lekcyjnej w klasie czwartej, piątej, szóstej i siódmej.

PODSTAWA PROGRAMOWA PRZEDMIOTU PLASTYKA

Cele kształcenia – wymagania ogólne

I. Opanowanie zagadnień z zakresu języka i funkcji plastyki; podejmowanie działań twórczych, w których wykorzystane są wiadomości dotyczące formy i struktury dzieła.

II. Doskonalenie umiejętności plastycznych – ekspresja twórcza przejawiająca się w działaniach indywidualnych i zespołowych.

III. Opanowanie podstawowych wiadomości z zakresu kultury plastycznej, jej narodowego i ogólnoludzkiego dziedzictwa kulturowego.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Opanowanie zagadnień z zakresu języka i funkcji plastyki; podejmowanie działań twórczych, w których wykorzystane są wiadomości dotyczące formy i struktury dzieła.

Uczeń:

1) wykazuje się znajomością dziedzin sztuk plastycznych: malarstwa, rzeźby, grafiki, architektury (łącznie z architekturą wewnątrz), rysunku, scenografii, sztuki użytkowej dawnej i współczesnej (w tym rzemiosła artystycznego); rozumie funkcje tych dziedzin i charakteryzuje ich język; rozróżnia sposoby i style wypowiedzi w obrębie dyscyplin; zna współczesne formy wypowiedzi artystycznej, wymykające się tradycyjnym klasyfikacjom, jak: happening, performance, asamblaż; sztuka nowych mediów;

2) rozróżnia cechy i rodzaje kompozycji w naturze oraz w sztukach plastycznych (odnajduje je w dziełach mistrzów, a także w tworcach i zjawiskach przyrody); tworzy różnorodne układy kompozycyjne na płaszczyźnie i w przestrzeni (kompozycje otwarte i zamknięte, rytmiczne, symetryczne, statyczne i dynamiczne); ustala właściwe proporcje poszczególnych elementów kompozycyjnych, umiejętnie równoważy kompozycję, wykorzystując kształt i kontrast form;

3) klasyfikuje barwy w sztukach plastycznych; wykazuje się znajomością pojęć: gama barwna, koło barw, barwy podstawowe i pochodne, temperatura barwy, walor barwy; rozróżnia i identyfikuje w dziełach mistrzów i własnych kontrasty barwne: temperaturowe, dopełnieniowe i walorowe; podejmuje działania twórcze z wyobraźni i z zakresu interpretacji natury, uwzględniające problematykę barwy;

4) charakteryzuje i rozróżnia sposoby uzyskania iluzji przestrzeni w kompozycjach płaskich; rozpoznaje rodzaje perspektyw (w tym m.in.: rzędowa, kulisowa, aksonometryczna, barwna, powietrzna, zbieżna); rozpoznaje i świadomie stosuje światłocien jako sposób uzyskania iluzji przestrzeni; podejmuje działania kreatywne z wyobraźni i z natury, skoncentrowane wokół problematyki iluzji przestrzeni;

5) charakteryzuje pozostałe środki wyrazu artystycznego, takie jak: linia, plama, faktura; wykorzystuje wskazane środki w działaniach plastycznych (kompozycjach z wyobraźni i transpozycji natury);

6) rozróżnia gatunki i tematykę dzieł w sztukach plastycznych (portret, autoportret, pejzaż, martwa natura, sceny: rodzajowa, religijna, mitologiczna, historyczna i batalistyczna); niektóre z tych gatunków odnajduje w grafice i w rzeźbie; w rysunku rozpoznaje studium z natury, karykaturę, komiks, rozumie, czym jest w sztuce abstrakcja i fantastyka; podejmuje działania z wyobraźni i z natury w zakresie utrwalania i świadomości gatunków i tematów w sztuce, stosuje w tym zakresie różnorodne formy wypowiedzi (szkice rysunkowe, fotografie zaaranżowanych scen i motywów, fotomontaż).

II. Doskonalenie umiejętności plastycznych – ekspresja twórcza przejawiająca się w działaniach indywidualnych i zespołowych.

Uczeń:

1) w zadaniach plastycznych interpretuje obserwowane przedmioty, motywy i zjawiska, stosując środki wyrazu zgodnie z własnym odczuciem; w wyższych klasach podejmuje również próby rysunkowego studium z natury;

2) wyraża w pracach plastycznych uczucia i emocje wobec rzeczywistości, a także płynące z inspiracji muzycznych czy literackich (impresja i ekspresja); rysuje, maluje, ilustruje zjawiska i wydarzenia realne i wyobrażone (także w korelacji z innymi przedmiotami);

3) modeluje bryły i reliefy, konstruuje samodzielnie małe rzeźbiarskie formy przestrzenne i bryły architektoniczne, a większe projekty realizuje we współpracy z innymi; tworzy aranżacje przestrzenne z gotowych elementów, stosując układy kompozycyjne właściwe dla uzyskania zamierzonego wyrazu;

4) projektuje graficzne formy użytkowe (zaproszenie, okładka, plakat); kształtuje przestrzenne formy dekoracyjne i scenograficzne – indywidualnie i w zespole; umiejętności te wykorzystuje w przygotowywaniu imprez i uroczystości szkolnych, np. powiązanych z kalendarzem różnego typu świąt;

5) podejmuje próby integracji sztuk, tworząc zespołowo teatr plastyczny (animacja form plastycznych w przestrzeni plus światło i dźwięk) oraz realizując inne rodzaje kreacji z pogranicza plastyki i pokrewnych dziedzin, jak pantomima, taniec, film animowany;

6) stosuje różnorodne techniki plastyczne (proste techniki graficzne, rzeźbiarskie, malarskie, elementy obrazowania cyfrowego fotograficznego i z wykorzystaniem wybranych graficznych programów komputerowych);

7) podejmuje działania z zakresu estetycznego kształtowania otoczenia; projektuje i realizuje formy dekoracyjne, podnoszące estetykę otoczenia (wykorzystuje elementy gotowe, aranżując własny pokój, np. projektując nakrycie stołu na uroczystość rodzinną z wykorzystaniem m.in. dekoracji kwiatowej; uwzględnia zasady estetyki podawania potraw).

III. Opanowanie podstawowych wiadomości z zakresu kultury plastycznej, jej narodowego i ogólnoludzkiego dziedzictwa kulturowego.

Uczeń:

- 1) zna dziedzictwo kulturowe najbliższego otoczenia, wymienia zabytki i dzieła architektury (historycznej i współczesnej);
- 2) zapoznaje się z twórczością artystów w obrębie „małej ojczyzny”;
- 3) rozumie znaczenie twórczości ludowej; rozróżnia różne jej formy; zna pojęcia sztuka ludowa i etnografia;
- 4) wymienia, rozpoznaje i charakteryzuje najważniejsze obiekty kultury wizualnej w Polsce, wskazuje ich twórców;
- 5) rozpoznaje wybrane, najbardziej istotne dzieła z dorobku innych narodów;
- 6) rozumie i charakteryzuje na wybranych przykładach z różnych dziedzin pojęcie stylu w sztuce;
- 7) wykazuje się znajomością najważniejszych muzeów i kolekcji dzieł sztuki w Polsce i na świecie;
- 8) zna i stosuje zasady prezentacji i upowszechniania dzieł zgodnie z prawem i etyką.

Warunki i sposób realizacji

Zajęcia plastyki mają przede wszystkim rozwijać wyobraźnię i kreatywność, niezbędną w rozwoju osobowości młodego człowieka. Mają także aspekt poznawczy i wychowawczy. Plastykę należy traktować jako szansę integralnego rozwoju, w którym uczniowie nie tylko wyrażają przez sztukę własne odczucia i emocje, ale także uczą się cierpliwości, dyscypliny i samokontroli w trakcie powstawania prac oraz angażują się, poprzez sztukę, w życie społeczne.

Należy pamiętać, że zagadnienia teoretyczne nie mogą dominować nad ćwiczeniami praktycznymi, a plastyka w szkole podstawowej nie powinna zamienić się w regularną historię sztuki. Wszelkie wiadomości dotyczące teorii sztuki oraz jej historii stanowią jedynie uzupełnienie i bazę poznawczą do podejmowanych działań artystycznych. Dzieje sztuki powinny być zatem przedstawiane problemowo, a nie zgodnie z jej historycznym rozwojem.

Bardzo ważną kwestią w nauczaniu plastyki jest także planowanie pracy, aby było zgodne z psychofizycznym rozwojem dziecka. W pierwszym rzędzie dotyczy to treści kształcenia. W klasach IV–VI powinny być wprowadzane zagadnienia z zakresu funkcji i języka plastyki, ujęte w dziale I. Pamiętać jednak należy, że wszystkie zagadnienia teoretyczne uczniowie przyswajają przede wszystkim poprzez działania praktyczne. W klasach starszych (VI i VII) wiadomości powinny być utrwalane, zgodnie ze spiralnym modelem nauczania, poprzez powracanie do działań twórczych, w których wykorzystywane są zagadnienia dotyczące formy i struktury dzieła. Wiadomości z zakresu kultury plastycznej, jej narodowego i ogólnoludzkiego dziedzictwa kulturowego, opisane w dziale III, proponuje się wprowadzić w klasie VII. Natomiast doskonalenie umiejętności plastycznych i ekspresja twórcza dotyczy wszystkich klas II etapu edukacyjnego (z uwzględnieniem możliwości percepcyjnych uczniów). Przejawia się to między innymi w odpowiednim dobieraniu zadań, technik, formatów i czasu realizacji. Należy pamiętać, że im młodsze dziecko, tym więcej zadań powinno się wprowadzać z wyobraźni i pamięci. Jedynie w klasach starszych mogą być wprowadzane ćwiczenia oparte na bezpośredniej obserwacji natury. Z tego powodu zagadnienia związane np. z iluzją przestrzeni, należy wprowadzać w klasach VI i VII. Podobnie różnicowanie technik powinno być ściśle związane z możliwościami psychofizycznymi uczniów oraz z możliwościami bazowymi szkoły. Do działań artystycznych na płaszczyźnie poleca się w klasach młodszych formaty mniejsze, a w klasach starszych sukcesywnie zwiększane.

Ćwiczenia praktyczne powinny być planowane na pojedyncze godziny lekcyjne, w niektórych przypadkach (jedynie w klasach starszych) praca może być kontynuowana na

kolejnej lekcji. Przeważać powinny zajęcia w pracowniach szkolnych, w ramach których dominować mają aktywności warsztatowe. W trakcie realizacji programu należy uwzględnić różne formy i metody kształcenia. Powinno się w tym również uwzględnić działania zespołowe, zwłaszcza przy pracach wymagających dużego wkładu i wysiłku. Tego rodzaju działania (realizowane np. w formie projektów edukacyjnych), dają szansę powiązań interdyscyplinarnych i rozwijają różnorodne formy ekspresji twórczej. Pobudzają one sferę emocjonalną poprzez angażowanie różnych zmysłów. Płaszczyzną wspólną może być na przykład teatr, w którym integrują się języki: literatury (słowo), muzyki (oprawa muzyczna), plastyki (scenografia i kostiumy) i gestu lub przygotowanie uroczystości szkolnych. Warto poszukać tego rodzaju wspólnych płaszczyzn i podjąć współpracę z innymi nauczycielami w ich realizacji. Praca metodą projektu istotna jest szczególnie w klasach starszych.

Lekcje w miarę możliwości powinny być uzupełniane innymi formami zajęć, realizowanymi we wszystkich latach nauki. Ich celem jest m.in. upowszechnianie kultury i współpraca z instytucjami i osobami działającymi na rzecz rozwoju kultury i sztuki. Do takich form należą:

- 1) lekcje w: galeriach, muzeach, obiektach sakralnych, pracowniach twórców;
- 2) wycieczki, w tym zajęcia plenerowe;
- 3) tworzenie wystaw prac własnych, klasowych i szkolnych;
- 4) zwiedzanie wystaw;
- 5) spotkania z artystami;
- 6) poznawanie zabytków i twórców regionu oraz, w miarę możliwości, współtworzenie kultury regionalnej w powiązaniu z instytucjami zajmującymi się upowszechnianiem kultury i sztuki;
- 7) udział w konkursach plastycznych.

Nauczyciele plastyki mają obowiązek dostosowywania wymagań do indywidualnych potrzeb, możliwości i predyspozycji uczniów. Dotyczy to zwłaszcza uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, których charakteryzuje szczególna wrażliwość artystyczna i zdolności twórcze. Uczniów przejawiających szczególne pasje artystyczne, należy wspierać w rozwoju.

Istotne znaczenie w rozwoju ma też wychowanie w poczuciu odpowiedzialności i szacunku dla prac własnych i cudzych, w tym dziedzictwa kulturowego. Może się to przejawiać także w tworzeniu zbioru własnych prac, ich dokumentowaniu i zgodnym z prawem publikowaniu. Nauczyciele powinni zwracać uwagę i uwrażliwiać uczniów na ochronę własności intelektualnej i nie dopuszczać do tworzenia plagiatów oraz publikowania m.in. w mediach prac bez zgody twórcy oraz prac przedstawiających inne osoby bez ich zgody (ochrona wizerunku). Powinni też kształtować postawy właściwie rozumianej tolerancji dla twórczości innych osób z uwzględnieniem poszanowania godności człowieka oraz postawy odpowiedzialności za treść i formę własnej twórczości plastycznej.

3. Program nauczania plastyki w klasach 4–7 szkoły podstawowej

Wymagania ogólne i szczegółowe podstawy programowej	Temat	Treści nauczania
KLASA 4		
I.1 II.6 III.1 III.7	Co to jest sztuka?	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: <i>oryginał, reprodukcja</i>, • sztuka jako nieodzowny czynnik rozwoju człowieka, • sztuka jako sposób wyrażania różnorodnych treści, ludzkich uczuć i emocji, • wszechobecność sztuki.
I.1 I.6 II.6 III.1 III.7 III.8	Gdzie można oglądać sztukę?	<ul style="list-style-type: none"> • muzea, galerie, domy kultury jako miejsca spotkań ze sztuką, • regionalne zabytki sztuki, • działalność edukacyjna instytucji kultury, • sztuka w przestrzeni, czyli sztuka przeobrażania krajobrazu, • sztuka w Internecie, • wystawy i muzea interaktywne.
I.1 I.5 II.1 II.2	Linia	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: <i>linia, kreska</i>, • linia jako jeden z podstawowych środków wyrazu plastycznego, • kierunki i rodzaje linii, • pojęcie <i>kontur</i>, • rodzaje linii, które można uzyskać, stosując różne narzędzia oraz techniki rysunkowe, • tablet graficzny jako urządzenie pozwalające na tworzenie rysunków na komputerze.
I.1 I.3 I.6 II.1 II.2	Barwa	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: <i>barwy pastelowe, stonowane, delikatne</i>, • pojęcia: <i>barwy nasycone, intensywne, świetliste</i>.
I.1 I.3 I.6 II.1 II.2	Barwy podstawowe i pochodne – barwy czyste Barwy złamane	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: <i>barwy podstawowe, barwy pochodne, barwy czyste</i>, • pojęcie <i>barwy złamane</i>.
I.1 I.3 I.6 II.1	Barwy neutralne	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcie <i>barwy neutralne</i>.

II.2		
I.1 I.3 I.6 II.1 II.2	Barwy ciepłe i zimne	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: <i>barwy ciepłe, barwy zimne,</i> • pojęcia: <i>wąska gama barwna, szeroka gama barwna.</i>
I.1 I.3 I.6 II.1 II.2	Barwy kontrastowe	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcie <i>kontrast barw,</i> • pojęcie <i>barwy kontrastowe.</i>
I.1 I.3 I.6 II.1 II.2 II.7	Znaczenie barw	<ul style="list-style-type: none"> • wpływ barw na nastrój i samopoczucie człowieka, • znaczenie barw w malarstwie religijnym, • znaczenie barw w różnych kulturach, • znaczenie barw w sztuce użytkowej – we wnętrzach.
I.1 I.4 I.5 II.1 III.4 III.5	Walor	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: <i>walor, plamy walorowe w obrębie danej barwy,</i> • zależność waloru od jasności barw, • zależność waloru od natężenia światła, • walor w rysunku.
I.1 I.4 I.5 II.1 II.2 II.6 III.4 III.5	Faktura	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcie faktury, • faktury występujące w naturze, • tekstura jako odpowiednik faktury w narzędziach programów graficznych, • rodzaje faktur: gładka, lśniąca, szorstka, chropowata, • faktura w rzeźbie, • faktura w architekturze, • faktura w malarstwie, • pojęcie <i>frotaż.</i>
KLASA 5		
I.1 I.3 I.6 II.1 II.2 III.4 III.5	Kontrast	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcie <i>kontrast,</i> • kontrast barw, • kontrast światła i cienia, • kontrast kształtu, • kontrast powierzchni i faktury, • kontrast wielkości.
I.1 I.2 I.3 II.1 II.6 II.7 III.4 III.5	Kompozycja	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcie kompozycji jako sposobu rozmieszczenia elementów na płaszczyźnie: linie, plamy barwne, kompozycja w przestrzeni.

I.1 I.2 I.3 II.1 II.6 III.4 III.5	Kompozycja otwarta i zamknięta	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcie <i>kompozycja zamknięta</i>, • pojęcie <i>kompozycja otwarta</i>.
I.1 I.2 I.3 II.1 II.6 III.4 III.5	Kompozycja statyczna i dynamiczna	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcie <i>kompozycja statyczna</i>, • pojęcie <i>kompozycja dynamiczna</i>.
I.1 I.2 I.3 II.1 II.6 III.4 III.5	Kompozycja rytmiczna i symetryczna	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcie <i>kompozycja rytmiczna</i>, • pojęcie <i>kompozycja symetryczna</i>.
I.1 I.2 I.5 II.1 II.2 II.3 II.6 III.1 III.4 III.5	Bryła	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcie bryły jako formy posiadającej trzy wymiary – wysokość, szerokość i głębokość, • bryła jako główny środek wyrazu artystycznego w rzeźbie i architekturze.
I.1 I.4 I.5 II.1 II.2 III.1 III.4 III.5 III.7	Światłocien	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcie <i>światłocien</i>, • sposoby operowania światłem w malarstwie, • rola światła w malarstwie, • światłocien w rysunku, • światło i jego rola w fotografii, • pojęcie <i>witraż</i>, • komputerowe narzędzia programów graficznych do tworzenia światłocienia.
III.1 III.2 III.3	Sztuka ludowa	<ul style="list-style-type: none"> • definicja sztuki ludowej, • regiony Polski i stroje ludowe, • dzieła sztuki ludowej i rzemiosła ludowego, • pojęcie <i>etnografia</i>, • miejsca gromadzenia zbiorów sztuki ludowej, • inspiracje sztuką ludową we współczesnym designie.
III.1 III.2	Rękodzieło ludowe	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcie <i>rękodzieło ludowe</i>, • wytwory rękodzieła ludowego: stolarstwo,

III.3		garncarstwo, tkactwo, hafciarstwo, wycinankarstwo.
III.1 III.2 III.3	Budownictwo, malarstwo i rzeźba ludowa	<ul style="list-style-type: none"> • charakterystyczne cechy rzeźby i malarstwa ludowego, • zabytki budownictwa.
III.5	Kultury świata	• charakterystyczne wytwory i dzieła sztuki najważniejszych / największych kultur świata.
I.1 II.5	Teatr	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcie <i>przedstawienie teatralne / spektakl teatralny</i> jako forma łącząca w sobie różne dziedziny sztuki: literaturę, muzykę, taniec, malarstwo, rzeźbę i stroje, • przedstawienie teatralne jako dzieło pracy zespołowej: reżyser, scenograf, aktor, choreograf, • starożytna Grecja jako kolebka teatru europejskiego, • pojęcie <i>teatr uliczny</i>, • pojęcie <i>teatr lalkowy</i>, • pojęcia: <i>kukielka, pacynka, marionetka</i>.
KLASA 6		
I.1 I.2 I.4 II.5 II.1 III.5	Jak pokazać przestrzeń na płaszczyźnie?	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcie <i>perspektywa</i>, • pojęcie <i>perspektywa rzędowa</i>, • pojęcie <i>perspektywa kulisowa</i>, • pojęcie <i>perspektywa pasowa</i>, • pojęcie <i>perspektywa powietrzna</i>.
I.1 I.2 I.4 II.5 II.1 III.5	Perspektywa linearna i aksonometryczna	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcie <i>perspektywa linearna (zbieżna)</i>, • pojęcie <i>perspektywa z lotu ptaka</i>, • pojęcie <i>perspektywa żabia</i>, • pojęcie <i>perspektywa boczna</i>, • pojęcie <i>perspektywa aksonometryczna</i>.
I.6 III.4 III.5 III.6	Jak mówić o sztuce?	<ul style="list-style-type: none"> • uniwersalizm języka sztuki, • pojęcie <i>styl</i>, • język sztuki / środki wyrazu plastycznego jako podstawowe elementy tworzenia przekazu wizualnego.
I.1 I.6 II.6 III.1 III.7 III.8	Dyscypliny sztuki	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcie <i>dyscyplina sztuki</i>, • pojęcie <i>sztuki wizualne</i>. • zasady prezentacji i upowszechniania dzieł zgodne z prawem i etyką.
I.1 I.4 I.5 II.1 II.2 III.4 III.5	Rysunek. Z warsztatu rysownika Rysunek na tle epok	<ul style="list-style-type: none"> • rysunek jako dziedzina sztuki, w której linia jest głównym środkiem wyrazu, • szkic rysunkowy, • pojęcie <i>karykatura</i>, • pojęcie <i>rysunek satyryczny</i>, • pojęcie <i>komiks</i>, • techniki i narzędzia rysunkowe,

	Opis rysunku	<ul style="list-style-type: none"> • analiza i opis rysunku.
I.1 I.2 I.3 I.4 I.5 I.6 II.1 II.2 III.4 III.5 III.7	Malarstwo Jak stworzyć obraz? Tematy w malarstwie Malarstwo na tle epok Opis dzieła malarskiego	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcie <i>malarstwa</i> jako dziedziny sztuki, w której istotą przekazu jest głównie plama barwna, • malarstwo przedstawiające i nieprzedstawiające (realistyczne i abstrakcyjne), • tematy obrazów: portret, pejzaż, martwa natura, scena rodzajowa, scena religijna, scena historyczna, scena mitologiczna, scena batalistyczna, • techniki malarskie: akwarela, tempera, plakatówka, malarstwo olejne, pastel, • narzędzia malarza: paleta, pędzle, farby, papier, płótno, deska, • komputerowe programy graficzne wykorzystujące narzędzia malarskie, • pojęcie <i>kolaż</i>, • pojęcie <i>mozaika</i>, • analiza i opis dzieła malarskiego.
I.1 I.5 I.6 II.1 II.3 II.6 III.1 III.4 III.5 III.7	Rzeźba Z warsztatu artysty rzeźbiarza Rzeźba na tle epok Opis rzeźby	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcie rzeźby jako dzieła sztuki oglądanego w trzech wymiarach, • pojęcie płaskorzeźby jako dzieła rzeźbiarskiego na płaszczyźnie • rodzaje rzeźb: posąg, pomnik, forma przestrzenna, • materiały i narzędzia rzeźbiarza: glina, kamień, drewno, metal, dłuto, piła, • analiza i opis rzeźby.
I.1 I.2 II.7 III.1 III.5	Architektura Z warsztatu architekta Architektura wnętrz i krajobrazu Architektura na tle epok Opis dzieła architektonicznego	<ul style="list-style-type: none"> • architektura jako dziedzina sztuki uwzględniająca projektowanie, a następnie wznoszenie budowli, • typy architektury ze względu na funkcje: mieszkalna, sakralna, użyteczności publicznej, • materiały budowlane: kamień, cegła, metal, beton, szkło, • zasady tworzenia dzieł architektury: funkcjonalność, planowanie przestrzeni, estetyka, • sposoby tworzenia projektu architektonicznego: rysunek, makieta, program komputerowy, • dziedziny architektury: architektura wnętrz, architektura krajobrazu, urbanistyka, • analiza i opis dzieła architektonicznego.
KLASA 7		
I.1 I.2 I.3 I.5 I.6 II.4 II.6 II.7	Grafika Z warsztatu artysty grafika Grafika w dziejach sztuki	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcie <i>grafiki artystycznej</i> jako dziedzina sztuki i jej istota: projekt, wykonanie matrycy, drukowanie, • techniki grafiki warsztatowej: ryt wklęsły (miedzioryt), ryt wypukły (linoryt, drzeworyt), ryt płaski (litografia), serigrafia, • narzędzia artysty grafika, • artystyczna grafika komputerowa, • analiza i opis grafiki.

III.4 III.5 III.7	Opis grafiki	
I.1 I.2 I.3 I.5 I.6 II.4 II.6 II.7 III.8	Grafika użytkowa	<ul style="list-style-type: none"> • grafika użytkowa i jej praktyczny charakter, • pojęcie <i>znak graficzny</i>, • pojęcia: <i>logo</i> i <i>logotyp</i>, • komputer z oprogramowaniem graficznym jako narzędzie tworzenia druków użytkowych: plakatów, billboardów, projektów opakowań, reklam, książek, ilustracji, czasopism, wizytówek, zaproszeń itd. • plakat jako kompozycja obrazu i słowa, • billboard i jego funkcje.
I.2 I.6 II.2 II.6 III.5 III.6 III.8	Fotografia Użytkowe funkcje fotografii Opis fotografii	<ul style="list-style-type: none"> • fotografia jako dziedzina sztuki, • tematy w fotografii, • rodzaje aparatów fotograficznych, • fotografia artystyczna, • funkcje i rodzaje fotografii: reportaż, fotografia naukowa, fotografia reklamowa, • graficzne programy komputerowe do opracowywania fotografii, • opis i analiza fotografii.
II.5 II.6 III.5 III.6	Film Jak powstaje film? Gatunki filmowe	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcie <i>film</i>, • film jako dzieło pracy zespołowej: reżyser, scenarzysta, operator, kostiumolog, charakteryzator, scenograf, kompozytor muzyki, • funkcje kamery i projektora, • gatunki filmowe, • film animowany.
I.1 I.2 I.5 II.4 II.6 III.1 III.4 III.5 III.7	Sztuka użytkowa	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcie <i>wzornictwo przemysłowe</i>, • pojęcie <i>rzemiosło artystyczne</i>, • funkcjonalne i estetyczne funkcje sztuki użytkowej, • pojęcie <i>design</i>, • nurt ekologiczny w designie, • komputer jako narzędzie do projektowania przedmiotów, • styl skandynawski i styl industrialny w projektowaniu wnętrz i przedmiotów codziennego użytku.
I.1 II.2 II.5 II.6 III.4 III.5	Nowe oblicza sztuki	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: <i>asamblaż przedmiot gotowy (ready made)</i>, <i>instalacja</i>, <i>land art</i>, <i>happening</i>, <i>performance</i>.

I.1 I.4 I.6 II.2 II.6	Sztuka ulicy	<ul style="list-style-type: none"> •pojęcie <i>sztuka ulicy</i>, •definicja i charakterystyka fresków, murali i graffiti, • charakterystyka techniki szablonu, •definicja wlepki
I.1 II.4 II.6 III.8	Komputer i internet	<ul style="list-style-type: none"> •komputer jako narzędzie do tworzenia sztuki, •funkcja i wygląd witryn / stron internetowych, •bezpieczeństwo dzieci i młodzieży w internecie.
I.1 II.4 II.6 III.4 III.5 III.6 III.7	Media w sztuce	<ul style="list-style-type: none"> •pojęcie <i>sztuka nowych mediów</i>, •pojęcie <i>wideo-art</i>, •kierunki w sztuce wykorzystujące media, •pojęcie <i>sztuka multimedialna</i>, •pojęcie <i>sztuka komputerowa</i>.

W zakresie postaw uczeń po zakończeniu edukacji plastycznej w szkole podstawowej:

- odczuwa potrzebę czynnego uczestnictwa w kulturze;
- wykazuje się twórczym myśleniem i działaniem oraz kreatywnością;
- wykazuje się ciekawością poznawczą, wytrwałością i poczuciem własnej wartości;
- posiada umiejętności planowania i organizowania własnych działań;
- wykazuje się umiejętnościami współpracy podczas działań zespołowych;
- prezentuje postawę poszanowania tradycji i kultury własnego narodu;
- prezentuje postawę poszanowania dla innych kultur i tradycji.

4. Metody i strategie osiągnięcia celów kształcenia

Aby osiągnąć określone cele edukacyjne, należy zastosować różnorodne metody, techniki i środki nauczania.

Metody proponowane w rozwijaniu umiejętności tworzenia wypowiedzi plastycznej:

- ćwiczenia plastyczne kształtujące i rozwijające umiejętność obserwacji: rysunki, kompozycje malarskie, rzeźbiarskie i graficzne z natury,
- prace plastyczne, projekty sztuki użytkowej, projekty architektoniczne wykonywane za pomocą graficznych programów komputerowych,
- wykorzystywanie mediów: fotografii, komputera, tworzenie filmów i animacji,
- konstruowanie form przestrzennych: rzeźb i makiet z różnorodnych materiałów,
- zadania i projekty rozwijające twórcze myślenie,
- ćwiczenia ilustracyjne inspirowane innymi tekstami kultury: tekstami literackimi, filmem, muzyką,
- aranżowanie wystaw prac,
- działania plastyczne w plenerze.

Metody proponowane w rozwijaniu umiejętności odbioru wypowiedzi i wykorzystania zawartych w nich informacji oraz opisu dzieł sztuki:

- rozmowa nauczająca połączona z pokazem materiału wizualnego, ilustracyjnego,
- ukierunkowana rozmowa z uczniami,
- wykorzystywanie technologii informacyjno-komunikacyjnej podczas lekcji: materiały multimedialne Wydawnictwa Pedagogicznego OPERON: filmy edukacyjne, pokazy slajdów, reprodukcje dzieł wraz z opisami (dostępne pod adresem multiteka.operon.pl)
- prezentacje multimedialne o sztuce, korzystanie z informacji i materiałów wizualnych dostępnych w internecie,
- wspólna (w grupach) oraz indywidualna analiza otaczającej rzeczywistości wizualnej, dzieł sztuki, prac plastycznych, natury,
- zwiedzanie zabytków w najbliższej okolicy,
- wizyty w pracowniach współczesnych twórców sztuki tworzących w regionie, zarówno ludowych, jak i profesjonalnych,
- wizyty w muzeach, galeriach i na wystawach, także w sieci internet,
- praca z podręcznikiem: materiał ilustracyjny, tekst,
- notatki w formie graficznej, map myśli, portfolio,
- pokaz filmów o sztuce przystosowanych do odbioru przez uczniów,
- multimedialne gry i quizy o sztuce,
- konkursy tematyczne,
- klasowe, szkolne oraz regionalne wernisaże i wystawy prac uczniów.

Ważna, rozwijana w trakcie całej edukacji plastycznej jest potrzeba bezpośredniego kontaktu ze sztuką. Oglądanie i analizowanie dzieł architektonicznych i rzeźbiarskich w regionie zamieszkania i podczas wycieczek, świadome odwiedzanie muzeów i galerii sztuki powinno być dla uczniów ważnym i przyjemnym przeżyciem. Wrażenia i emocje wyzwalane przy oglądaniu dzieł sztuki przyczyniają się do pobudzenia myślenia, analizowania, wnioskowania. Jest to jeden z bardzo ważnych we współczesnej edukacji – wymagający systematyczności – element procesu wychowywania świadomego, aktywnego uczestnika życia kulturalnego.

Opis metod i strategii nauczania wskazanych do wykorzystania podczas realizacji programu:

WARSZTATY ARTYSTYCZNE

Warsztaty artystyczne są jedną z głównych metod stosowanych podczas lekcji plastyki. Rozwijają one myślenie ucznia, jego wyobraźnię i umiejętności manualne. Zadania plastyczne wymagają od ucznia pracy intelektualnej, gdyż np. aby stworzyć model określonej budowli, musi on wcześniej poznać szczegóły jej budowy. Jest to doskonała metoda na zastosowanie w praktyce zdobytej wiedzy teoretycznej oraz sposób na jej utrwalanie.

DEMONSTRACJA. MULTIMEDIA

Demonstracja jest bardzo ważną metodą nauczania plastyki. Istotną aktywnością podczas lekcji jest oglądanie dzieł sztuki, różnorodnych wytworów rzemiosła czy sztuki użytkowej „na żywo” lub ich reprodukcji, a także obserwowanie otoczenia czy natury. Prosta i dająca duże możliwości metodą jest wykorzystywanie do tego najbardziej multimedialnego i zarazem „przyjaznego” uczniowi urządzenia, jakim jest komputer. Możliwość prezentacji sztuki, np. dzięki materiałom zgromadzonym w multitece Wydawnictwa Pedagogicznego OPERON (multiteka.operon.pl) oraz oglądanie filmów o sztuce, wirtualne zwiedzanie stron muzeów i galerii w sieci, granie w multimedialne gry, rozwiązywanie quizów o sztuce, pokaz prezentacji multimedialnych przygotowanych przez uczniów i nauczyciela – wszystko to stanowi cenne urozmaicenie lekcji. Uczniowie angażują swoje zmysły i emocje, co jest istotnym czynnikiem ułatwiającym zapamiętywanie wiadomości.

FOTOEKSPRESJA

Metoda ta jest pomocna przy podsumowaniu materiału lub wstępu do realizacji ćwiczeń i zadań plastycznych na dany temat. Uczniowie otrzymują różnorodne pomoce (ilustracje, reprodukcje, fotografie, przedmioty). Wybierają z nich te, które – ich zdaniem – najbardziej pasują do omawianego zagadnienia.

LAPBOOK

Metoda ta polega na tworzeniu przez ucznia książki/teczki tematycznej, która dzięki swoim interaktywnym fragmentom jest atrakcyjna wizualnie. Uczeń wykonuje pracę, wykorzystując do tego gotowe materiały, a także te opracowane samodzielnie. Mogą to być rysunki, przedmioty, fotografie, notatki itp.

OBSERWACJA. WYCIECZKA

Obserwacja pozwala na bezpośrednie zapoznanie się ucznia z obserwowanym przedmiotem lub zjawiskiem w warunkach naturalnych (obserwacja obiektów i zjawisk w naturalnym środowisku) lub sztucznych (obserwacja w klasie). Jest to bardzo ważna metoda pracy na

lekcjach plastyki, konieczna przy opisywaniu czy analizowaniu dzieł sztuki. Pozwala także na dostrzeganie elementów z otoczenia ucznia oraz obserwowanie zmian w nim zachodzących.

PROJEKT EDUKACYJNY

Projekt edukacyjny jest zadaniem na określony temat, realizowanym według wcześniej przyjętych norm i zasad w ciągu określonego czasu. Pozwala to potraktować proces uczenia się w sposób bardzo wszechstronny. Uczy współdziałania, wychodzenia z inicjatywą, wartościowania oraz odpowiedzialności za siebie i innych. Metodę projektu stosuje się zazwyczaj w pracy grupowej. Wykonane projekty uczniowie przedstawiają na forum klasy/szkoły. Może to być autoprezentacja, wystawa, plakaty, przedstawienie, film itp.

PRACA W GRUPACH

Metodę tę można zastosować już podczas pierwszych zajęć, wykorzystując jej integracyjny charakter. Podczas realizacji zadań uczniowie poznają się nawzajem, uczą się współodpowiedzialności, dzielą się doświadczeniami oraz wyrażają własne poglądy. Nauczyciel dzieli klasę na grupy (poprzez losowanie karteczek o różnych kolorach, karteczek z różnymi obrazkami itp.), tak aby za każdym razem pracowali ze sobą inni uczniowie.

Przebieg zajęć:

- podział klasy na grupy,
- przedstawienie poszczególnym grupom problemu/pytania/zagadnienia,
- określenie czasu pracy nad tym problemem,
- wybranie liderów przez grupy (nadzorują oni pracę swojego zespołu, robią notatki, zapisują wypracowane rozwiązania itp.),
- przedstawienie rezultatów pracy/wniosków na forum klasy (może to być omówienie problemu, np. w formie plakatu),
- podsumowanie zajęć: zapisanie wniosków, omówienie pracy grup i dokonanie oceny.

Odpowiednio przeprowadzona i nadzorowana przez nauczyciela praca w grupach jest efektywną formą uczenia się.

ŻYWE OBRAZY. DRAMA

Żywe obrazy – uczniowie „kopiują”, oddają wygląd obrazu lub rzeźby poprzez ruch ciała, układ przedmiotów, stworzenie kostiumów, aranżację scenografii itp.

Drama – uczniowie daną sytuację wyrażają za pomocą gestów, ruchu ciała i głosu. Uczeń wciela się w rolę postaci historycznej lub fikcyjnej. Może także przeprowadzić wywiad z koleżanką/kolegą, odgrywającymi określone postacie. Co ważne, odbywa się to zawsze bez wcześniejszego przygotowania.

Efektywność metod żywych obrazów i dramy polega na zaangażowaniu emocji przy realizacji zagadnienia.

BURZA MÓZGÓW

Metoda ta jest jedną z metod twórczego rozwiązywania problemów. Odbywa się to w dwóch etapach:

1. Zapisuje się wszystkie zgłaszane przez uczniów pomysły i rozwiązania w niezmienionej formie na tablicy lub kartce papieru bez ich oceniania.
2. Uczniowie oceniają podane pomysły, dokonują selekcji i wybierają ich zdaniem najlepsze rozwiązanie postawionego problemu.

Metoda burzy mózgów zmusza do samodzielnego myślenia i wyzwala u uczniów kreatywność. Niekiedy pozwala uzyskać niekonwencjonalne rozwiązania.

5. Kryteria oceniania i sprawdzania osiągnięć uczniów

Oceniając postępy uczniów, należy uwzględnić potencjalne umiejętności plastyczne uczniów w adekwatnym przedziale wiekowym. Kryteria oceniania muszą być zrozumiałe oraz dostępne dla wszystkich uczniów oraz ich rodziców. Należy przekazać im informacje o tym, **co** będzie podlegało ocenie i **w jaki sposób** ocenianie będzie prowadzone.

Uzdolnienia plastyczne ucznia nie mogą być podstawowym kryterium oceniania.

Ocenianie powinno być systematyczne, gdyż jest ważną informacją dla ucznia o poczynionych postępach. Często także motywuje go do dalszej pracy.

Oceniając umiejętności i wiedzę ucznia, należy uwzględnić:

- aktywność ucznia podczas pracy na lekcjach;
- zaangażowanie w realizację ćwiczeń plastycznych;
- wykorzystanie posiadanej wiedzy w praktycznym działaniu;
- znajomość terminologii plastycznej;
- biegłość w posługiwaniu się technikami plastycznymi;
- zastosowanie technologii informacyjno-komunikacyjnej do poszerzania wiedzy i umiejętności z plastyki;
- podstawową umiejętność analizy dzieła sztuki;
- uczestnictwo w życiu kulturalnym szkoły i regionu, np. udział w imprezach artystycznych i wystawach.

Kryteria oceniania nauczyciel ustala samodzielnie i podaje do wiadomości uczniów i rodziców. Pomocne mogą być proponowane tu ogólne kryteria oceniania wiadomości i umiejętności.

Ocena celująca – 6

Uczeń wykazuje się pełnym przyswojeniem wiadomości i umiejętności objętych programem oraz ponadprogramową wiedzą z zakresu sztuk plastycznych. Zawsze jest przygotowany do lekcji (posiada konieczne materiały i przybory). Przejawia duże zaangażowanie w działalność plastyczną. Zgodnie z tematem, starannie i twórczo wykonuje ćwiczenia plastyczne. Biegłe posługuje się różnorodnymi technikami plastycznymi. Aktywnie bierze udział w lekcji: analizuje dzieła sztuk wizualnych, inicjuje dyskusję, kojarzy fakty, wyciąga wnioski. Chętnie, zgodnie i twórczo pracuje w zespole. Często pełni funkcję lidera grupy. Bierze aktywny udział w życiu kulturalnym klasy i szkoły, np. prezentuje swoją twórczość w formie wystaw. Samodzielnie zdobywa wiedzę, korzystając z różnych mediów. Wykonuje zadania i ćwiczenia ponadprogramowe. Chętnie uczestniczy w konkursach plastycznych.

Ocena bardzo dobra – 5

Uczeń wykazuje się pełnym przyswojeniem wiadomości i umiejętności objętych programem. Zawsze jest przygotowany do lekcji (posiada konieczne materiały i przybory). Przejawia zaangażowanie w działalność plastyczną. Zgodnie z tematem i starannie

wykonuje ćwiczenia plastyczne. Sprawnie posługuje się technikami plastycznymi. Aktywnie bierze udział w lekcji: dyskutuje, kojarzy fakty, wyciąga wnioski. Zgodnie i twórczo pracuje w zespole. Wykazuje zainteresowanie życiem kulturalnym klasy i szkoły. Samodzielnie zdobywa wiedzę, korzystając z różnych mediów. Wykonuje zadania ponadprogramowe po zachęceniu przez nauczyciela.

Ocena dobra – 4

Uczeń posiada wiadomości i umiejętności objęte programem. Zawsze jest przygotowany do lekcji (posiada konieczne materiały i przybory). Wykazuje zaangażowanie w działalność plastyczną. Stara się wykonać ćwiczenia plastyczne zgodnie z tematem. Bierze udział w lekcji: stara się uczestniczyć w dyskusji, kojarzy fakty, próbuje wyciągać wnioski. Zgodnie pracuje w zespole. Wykazuje zainteresowanie życiem kulturalnym klasy i szkoły po zachęceniu nauczyciela.

Ocena dostateczna – 3

Uczeń posiada wiadomości i umiejętności objęte programem w stopniu podstawowym. Ma podstawową umiejętność analizy dzieła sztuki: określa temat i elementy języka sztuki. Zgodnie z tematem, ale mało starannie wykonuje ćwiczenia i prace plastyczne, stosując najprostsze techniki i środki plastyczne. Rzadko uczestniczy w lekcji w sposób aktywny i podejmuje próby współpracy w zespole.

Ocena dopuszczająca – 2

Uczeń posiada wiadomości i umiejętności objęte programem w niewielkim zakresie. Wykazuje podstawową umiejętność analizy dzieła sztuki: określa temat i podstawowe elementy języka sztuki. Ćwiczenia oraz prace plastyczne wykonuje rzadko i niestarannie. Nie wykazuje zainteresowania lekcjami plastyki i nie posiada woli poprawy ocen.

6. Wspieranie uczniów uzdolnionych plastycznie

Uczniowie zdolni są zwykle bardzo inteligentni i twórczy. Najczęściej mają dużą motywację do nauki. Metody i sposoby pracy z nimi powinny być dostosowane przede wszystkim do rodzaju ich zdolności, predyspozycji i wieku.

Rozwojowi ucznia zdolnego może służyć indywidualny program nauczania w zakresie jednego lub kilku przedmiotów i indywidualny tok nauki, a także dodatkowe zajęcia rozwijające zdolności ucznia, takie jak koła zainteresowań oraz inne formy zajęć pozaszkolnych.

Kształcenie uzdolnionych plastycznie dzieci polega na obserwacji i motywowaniu ich do kreatywnego rozwiązywania zagadnień plastycznych oraz do ćwiczenia umiejętności manualnych. Należy rozwijać wyobraźnię i twórcze myślenie oraz wrażliwość na formę plastyczną: linię, barwę, perspektywę, światło, przestrzeń itd. Niezwykle ważne jest również umożliwianie czynnego uczestnictwa w kulturze poprzez zwiedzanie wystaw i analizowanie dzieł sztuki. Publiczna prezentacja własnych dokonań plastycznych w postaci wystaw szkolnych i pozaszkolnych oraz udział w wydarzeniach artystycznych i konkursach plastycznych są niezbędnym elementem motywującym uczniów uzdolnionych plastycznie. Ważne jest także wskazywanie dalszej ścieżki kształcenia, np. w liceum plastycznym lub w liceum ogólnokształcącym w klasie o profilu plastycznym. Istotne jest wskazanie wielu możliwości, jakie daje kształcenie wizualne (zawody związane z architekturą, architekturą wnętrz, projektowaniem krajobrazu, przedmiotów i mody, grafika użytkowa itp.).

Praca z uczniem plastycznie utalentowanym jest niezwykle satysfakcjonująca dla nauczyciela.

7. Praca z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych

Podstawa programowa nakazuje nauczycielom i szkole organizowanie pracy w ten sposób, aby odpowiadać na indywidualne potrzeby, trudności i zainteresowania uczniów.

Niesie ona konieczność indywidualnego podejścia do uczniów potrzebujących wsparcia w pokonywaniu trudności oraz wspierania uczniów w rozwijaniu ich zdolności i zainteresowań.

Jednym z ważniejszych działań wspierających ucznia o specjalnych potrzebach edukacyjnych jest zindywidualizowany program nauczania zawierający elementy wsparcia, przygotowany przez nauczycieli i specjalistów.

Program nauczania powinien być dostosowany do możliwości ucznia w taki sposób, aby sprzyjało to jego rozwojowi (np. poprzez modyfikowanie treści nauczania, ilości materiału, stopnia trudności zadań itp.).

Oceniając pracę ucznia o specyficznych potrzebach edukacyjnych, nauczyciel powinien doceniać wysiłek włożony w pokonywanie trudności. Należy wyzwać w uczniu pozytywną motywację oraz wskazywać różnorodne metody zdobywania wiadomości i umiejętności.

Nauczyciel powinien wspierać i motywować ucznia do podejmowania dodatkowej pracy, tak aby miał on świadomość, że może poprawić swoje osiągnięcia.